

Advies over de herziening van het Nationaal Energie- en Klimaatplan 2030 (NEKP)

- In het kader van een vraag van de voorzitters van ENOVER (Energieoverleg tussen de federale staat en de gewesten- en de NKC (Nationale Klimaatcommissie) in een brief van 22 december 2023
- Voorbereid door de werkgroep “Energie en klimaat”
- Goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 27 februari 2024 (zie Bijlage 1)

1. Adviesvraag

- [1] Op 22/12/2023 ontving de FRDO een adviesaanvraag ondertekend door de voorzitters van ENOVER (Overleg over energie tussen de federale staat en de gewesten) en de NKC (Nationale Klimaatcommissie) over het ontwerp van herziening van het NEKP, met het verzoek om dit advies te coördineren met de CRB, de regionale raden en de Adviesraad voor gas en elektriciteit. De voorzitters vragen om in het advies aandacht te besteden aan de transversale aspecten en de algemene coherentie van het ontwerp van NEKP. Het advies wordt uiterlijk 29 februari 2024 verwacht.

2. Context

- [2] De EU-landen dienen een actualisering te maken van het Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP)¹ dat zij op 31/12/2019 indienden bij de Europese Commissie. Over dat NEKP van 2020 voerde de Commissie een analyse² uit. Op basis van die afspraak heeft België in november 2023 een ontwerp van aangepast NEKP ingediend (het document moest tegen eind juni 2023 ingediend zijn), en moet het tegen eind juni 2024 een aangepast NEKP indienen.³
- [3] Met dit advies willen de raden (CRB⁴ en FRDO⁵) enkele aanbevelingen doen voor dit herziene NEKP. Ze verwijzen daarbij naar de gezamenlijke adviezen van 2019 en 2023 over het ontwerp-NEKP, die grotendeels relevant blijven.⁶ Net als in die adviezen ligt de nadruk in dit nieuwe advies vooral op governance-aspecten. Voor meer specifieke inhoudelijke aanbevelingen verwijzen de raden naar hun eigen afzonderlijke adviezen.

3. Timing, behalen van de doelstellingen en consultatie

¹ De website over het Belgische NEKP: (NL) <https://www.nationaalenergieklimaatplan.be/nl>, (FR) <https://www.plannationaleenergieclimat.be/fr>.

² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Assessment of the final national energy and climate plan of Belgium (2020). https://energy.ec.europa.eu/system/files/2021-01/staff_working_document_assessment_necp_belgium_en_0.pdf

³ Zoals voorzien in de Verordening inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, artikel 14. Zie: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.328.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2018:328:TOC

⁴ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB), <https://www.ccecrb.fgov.be/>

⁵ Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO), <https://frdo-cfdd.be/>

⁶ Advies (2019a03) van de FRDO, CRB, CESE Wallonie –Pôle environnement – Pôle énergie, SERV, Minaraad, CESRBC, CERBC: Advies over het ontwerp van Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), <https://frdo-cfdd.be/adviezen/advies-over-het-ontwerp-van-nationaal-energie-klimaat-plan-2030-nekp/>, en advies (2023a03) van Brupartners, FRDO, CRB, CERBC, CESE Wallonie, MinaRaad, SERV : Advies over de herziening van het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), <https://frdo-cfdd.be/adviezen/03-advies-over-de-herziening-van-het-nationaal-energie-klimaat-plan-2030-nekp/>

- [4] De raden betreuren het dat overheden van ons land er niet in geslaagd zijn om het ontwerp van herziening van het NEKP binnen de gestelde termijn in te dienen (het document dateert van 22 november, terwijl de deadline 30 juni 2023 was). Deze aanzienlijke vertraging verhindert de Europese Commissie om haar aanbevelingen tijdig in te dienen en zal het voor de verschillende overheden dus moeilijk maken om het document vóór 30 juni 2024 aan te passen om rekening te houden met deze opmerkingen, des te meer omdat ze waarschijnlijk kort na de bezorging van deze documenten in lopende zaken gaan. Aangezien het om een plancyclus gaat, kunnen er evenwel lessen getrokken worden uit de huidige situatie voor de toekomstige cyclus. De raden bevelen dan ook aan om, bij een volgende cyclus, het moment van het uitbrengen van de richtlijnen van de Commissie (zie [15]) aan te grijpen voor het op het getouw zetten van een transparant maatschappelijk debat in de schoot van de adviesraden.
- [5] De raden merken op dat de *burden sharing* voor het NEKP 2030 nog niet is vastgelegd en dat de emissiereductiedoelstelling van 47% (exclusief ETS) op dit moment niet wordt gehaald. Ze dringen erop aan dat de *burden sharing* zo snel mogelijk wordt vastgelegd en dat dit de naleving van de door de Europese Commissie opgelegde termijnen voor de aanmelding van het herziene NEKP niet in de weg staat.
- [6] De raden stellen verder vast dat de termijn voor het indienen van het advies te kort is. Het is erg moeilijk om een raadpleging van alle belanghebbenden te organiseren binnen een dergelijke termijn. Dit geldt des te meer als we de gewestelijke raden bij het proces willen betrekken. Een kwalitatieve consultatie op basis van zo'n breed document is een proces dat voldoende tijd vraagt. De raden dringen er bij de regeringen, ENOVER en de NKC op aan hiermee rekening te houden in toekomstige adviesaanvragen.
- [7] In hun advies van 2023⁷ hadden zij ook gevraagd om een toelichting over de wijze waarop het actualiseringsproces zou worden uitgevoerd en over hoe de aanbevelingen van de Commissie zouden worden opgevolgd. Zij vragen dan ook dat deze toelichting alsnog zou plaatsvinden.

4. Aanbevelingen voor de herziening van het NEKP

a. Europees niveau

- [8] De raden vragen nogmaals⁸ dat ons land een voortrekkersrol speelt om op Europees niveau tot een grotere afstemming te komen tussen de verschillende energie- en klimaatvisies van de lidstaten. Er is nood aan een ambitieuze langetermijnvisie en aan een kader dat ernaar streeft het gelijk speelveld en de sociale en milieunormen in de lidstaten en met de rest van de wereld (voor de voor *carbon leakage* gevoelige sectoren) te verbeteren. Concreet zou België een voortrekker moeten worden voor een nauwere samenwerking tussen de regulatoren op nationaal en op Europees niveau. De raden voegen eraan toe dat België het voorzitterschap van de Raad van de EU tijdens de eerste helft van 2024 moet aangrijpen om deze rol ten volle te spelen.

b. Context en uitwerken van de herziening van het NEKP

- [9] De raden zijn van mening dat een te ontwikkelen langetermijnvisie die de drie dimensies van duurzame ontwikkeling⁹ integreert, richting hoort te geven aan elk transitiebeleid. De raden menen dat een dergelijke langetermijnvisie voor een duurzame ontwikkeling van onze maatschappij niet alleen het transitiebeleid dient te oriënteren, maar dat het ook kan helpen de doelstelling van een klimaatneutrale economie die zuinig omspringt met energie en grondstoffen te bereiken. Deze visie moet de structurerende as zijn van het NEKP, dat het resultaat moet zijn van echte samenwerking tussen de entiteiten van het land om duidelijk omschreven doelstellingen te bereiken.¹⁰

⁷ Advies (2023a03) van Brupartners, FRDO, CRB, CERBC, CESE Wallonie, MinaRaad, SERV : Advies over de herziening van het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), [10]

⁸ Advies (2019a03) van de FRDO, CRB, CESE Wallonie –Pôle environnement – Pôle énergie, SERV, Minaraad, CESRBC, CERBC: Advies over het ontwerp van Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP) [14]

⁹ De ecologische, sociale en economische dimensie.

¹⁰ Advies (2023a07) van de FRDO, de MinaRaad en de SERV : Rechtvaardige transitie: kaderadvies, <https://frdo-cfdd.be/adviezen/07-rechtvaardige-transitie-kaderadvies/>, [20]

- [10] Ze voegen eraan toe dat het NEKP in overeenstemming moet zijn met ander beleid dat verband houdt met dit thema, in het bijzonder beleid voor de uitvoering van de SDG's, industriebeleid, ...
- [11] De raden betwijfelen dat het ontwerp van herziening – dat nog steeds een aaneenschakeling is van aparte, losstaande stukken (federale en regionale plannen) ondergebracht per thema, maar zonder globaal overzicht – stand zal houden bij de beoordeling door de Europese Commissie. Het is ook een omvangrijk document, met vele hoofdstukken, waarin maatregelen op verschillende plekken herhaald worden. Dit alles maakt de tekst moeilijk leesbaar en bemoeilijkt dus de raadpleging van het maatschappelijk middenveld, zoals gevraagd door de Europese Commissie.
- [12] De raden herinneren eraan dat de context ondertussen veranderd is (onder andere door de pandemie en de oorlog in Oekraïne). Op EU-vlak is de Green Deal in uitvoering, met onder meer de Europese klimaatwet¹¹ en het pakket *Fit for 55*¹² (met een reductiedoelstelling voor België van 47%¹³). In het kader van het beleidsantwoord op de energiecrisis is er ook *REPowerEU*.¹⁴ Al deze elementen versterken alleen nog maar de nood aan een herziening van het NEKP die tegemoet komt aan de eerder geformuleerde tekorten en tegelijk de vernieuwde ambities op het vlak van energie en klimaat volledig integreert. De raden vragen dan ook uitdrukkelijk aan de betrokken regeringen van de verschillende beleidsniveaus om te komen tot een coherent gezamenlijk en geïntegreerd NEKP dat wél beantwoordt aan het opgelegde kader en aan de noodzakelijke nieuwe klimaatambities en dat ook beter leesbaar is.¹⁵
- [13] De raden benadrukken ook het gebrek aan een sterke gekwantificeerde basis voor het NEKP en het gebrek aan een verband tussen het aangekondigde beleid en de maatregelen, de gestelde gekwantificeerde doelen en de prognoses.
- [14] De Commissie gaf aanbevelingen¹⁶ over de implementatie van het NEKP door de regeringen van de verschillende beleidsniveaus van ons land. Die aanbevelingen hadden onder meer betrekking op het gebrek aan inhoudelijke ambitie voor een aantal onderdelen ervan en op de nood aan een sterkere coördinatie en integratie van de acties van de verschillende beleidsniveaus. Die aanbevelingen blijven nog steeds relevant en sluiten in belangrijke mate aan bij de analyses van de verschillende adviesraden. De raden dringen er dan ook op aan dat alle aanbevelingen van de Commissie over het NEKP en de verwachte aanbevelingen over het ontwerp van herziening van het NEKP worden meegenomen in de definitieve versie van het document.
- [15] De Commissie heeft overigens duidelijke richtlijnen¹⁷ uitgewerkt als kader voor de lidstaten bij de opmaak van de actualisering van hun NEKP. Die hebben onder meer te maken met de nood aan een hogere ambitie voor de groene transitie naar klimaatneutraliteit en de veerkracht van het energiesysteem, het belang van een rechtvaardige transitie, de vraag naar concrete nationale doelstellingen, het versterken van synergieën, het verbeteren van de dimensie “onderzoek, innovatie en concurrentievermogen”, de raadpleging van het maatschappelijk middenveld, een betere analytische basis en een gedetailleerd financieringsplan. De raden verwelkomen deze richtlijnen en vragen op korte termijn een engagement en een concrete planning van de regeringen van de verschillende beleidsniveaus van ons land om gezamenlijk te komen tot een ontwerp van geactualiseerd NEKP en later een definitieve versie van het plan die volledig beantwoorden aan deze richtlijnen. Ze vragen uitdrukkelijk om daar actief bij betrokken te

¹¹ Zie: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en

¹² Zie: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

¹³ Emissies die niet gevat zijn door het ETS-stelsel, in het kader van de ‘Effort Sharing Regulation’. Voor de herziening daarvan, in het kader van ‘Fit for 55’, zie: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/11/08/fit-for-55-eu-strengthens-emission-reduction-targets-for-member-states/>

¹⁴ Zie: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en

¹⁵ Advies (2023a03) van Brupartners, FRDO, CRB, CERBC, CESE Wallonie, MinaRaad, SERV : Advies over de herziening van het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), [6]

¹⁶ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Assessment of the final national energy and climate plan of Belgium (2020). https://energy.ec.europa.eu/system/files/2021-01/staff_working_document_assessment_necp_belgium_en_0.pdf

¹⁷ Guidance to Member States for the update of the 2021-2030 NECPS. https://energy.ec.europa.eu/guidance-ms-updated-necps-2021-2030_en

worden, zoals ook gevraagd in de richtlijnen.¹⁸ Ten slotte verwijzen de raden naar de tabel die aan het einde van het document met de richtlijnen van de Commissie is opgenomen. Die bevat een lijst met de belangrijkste doelstellingen waarop het NEKP een antwoord zou moeten bieden. De raden vragen dat er voor ons land snel ook een dergelijke tabel wordt gemaakt, met daarbij een extra kolom ‘bevoegdheden’ en met opname van de Belgische doelstellingen. Zo’n tabel kan een belangrijk instrument zijn voor de samenwerkingsagenda die bepleit wordt in [18].¹⁹

[16] De raden merken op dat de ambitieniveaus van de verschillende delen van de ontwerp tekst onvoldoende zijn om de door de Europese Unie vooropgestelde doelstellingen te behalen, zoals in het ontwerp van het NEKP zelf vastgesteld wordt.²⁰

c. Naar een coöperatief federalisme

[17] In het kader van een coöperatief federalisme pleiten de raden dan ook nogmaals voor de toepassing van het mutualiteitsbeginsel, waarbij ieder beleidsniveau zodanig probeert te handelen dat de effectiviteit van alle andere beleidsniveaus wordt versterkt. Ze roepen de verschillende regeringen dan ook op om te analyseren hoe ze andere regeringen kunnen helpen om hun doelstellingen te bereiken, en om de daaruit voortvloeiende maatregelen te nemen.²¹

[18] In hun advies van 2023²² herhaalden de raden met nadruk hun oproep aan de regeringen van de verschillende beleidsniveaus van ons land om de herziening van het NEKP te gebruiken om een bijdrage te leveren aan een samenwerkingsagenda (zie verder) – daarbij telkens gebruik makend van de eigen bevoegdheden en de complementariteit tussen de beleidsniveaus – die in de volgende jaren de structurele tekorten in het beleid rond energie en klimaat kan wegnemen. Ze betreuren dat de regeringen niet voldoende zijn ingegaan op deze oproep.

[19] In hetzelfde advies²³ vroegen de raden de regeringen van de verschillende beleidsniveaus om op korte termijn afspraken te maken over een concrete samenwerkingsagenda die kan zorgen voor een kwalitatieve actualisering van het NEKP en voor een versterkte implementatie van wat in het NEKP zal zijn opgenomen. In dit advies werden verschillende elementen genoemd. Als dit niet is gebeurd in het ontwerp van herziening, vragen de raden om er rekening mee te houden in de definitieve versie.

[20] Ze vragen om maximaal gebruik te maken van de bestaande instrumenten voor samenwerking en afstemming, zowel op interfederaal niveau (cf. de Interministeriële Conferentie, het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede...) als binnen het eigen bevoegdheidsniveau.

d. Samenwerking op het gebied van mobiliteit en vervoer

[21] Op het gebied van mobiliteit noemen de raden bijvoorbeeld de volgende maatregelen, die het mogelijk zouden maken het mutualiteitsbeginsel toe te passen, en waarmee in het ontwerp van herziening van het NEKP onvoldoende rekening lijkt te zijn gehouden:

- een beter structureel en formeel politiek overleg op vlak van mobiliteit. Zo vragen de raden om snel te komen tot een interfederale strategische visie inzake mobiliteit die verenigbaar is met duurzame ontwikkeling. Deze visie is noodzakelijk om de beleidslijnen van de

¹⁸ Zie Guidance, 3.2: “Member States also need to ensure full and timely consultation and involvement of social partners, in accordance with the relevant national rules and practices.”

¹⁹ Advies (2023a03) van Brupartners, FRDO, CRB, CERBC, CESE Wallonie, MinaRaad, SERV : Advies over de herziening van het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), [7]

²⁰ Ontwerp voor actualisatie van het Belgische Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (NEKP 2023), p.21

²¹ Advies (2023a07) van de FRDO, de MinaRaad en de SERV : Rechtvaardige transitie: kaderadvies, [16]

²² Advies (2023a03) van Brupartners, FRDO, CRB, CERBC, CESE Wallonie, MinaRaad, SERV : Advies over de herziening van het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), [8]

²³ Advies (2023a03) van Brupartners, FRDO, CRB, CERBC, CESE Wallonie, MinaRaad, SERV : Advies over de herziening van het Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), [9]

verschillende beleidsniveaus op elkaar af te stemmen. Deze visie zou moeten worden opgebouwd in samenhang met een strategische visie over ruimtelijke ordening²⁴

- een betere coördinatie op het vlak van de uurregeling tussen verschillende openbaarvervoermaatschappijen (bv. De Lijn en de NMBS) om een betere aansluiting tussen openbaarvervoermiddelen te garanderen
- coördinatie van de tarieven en de invoering van een enkel ticket op gewestelijk en federaal niveau voor een efficiënt en eenvoudig systeem dat de gebruiksvriendelijkheid voor de reiziger bevordert en dus het gebruik van het openbaar vervoer promoot. De raden herinneren in dat kader aan hun vraag om rekening te houden met het beginsel van universele toegankelijkheid²⁵
- het installeren van (fiets)(laad)infrastructuur op sites van federale gebouwen kan een bijdrage bieden om zo gewestelijke doelstellingen ophet vlak van mobiliteit te behalen
- gewestelijke investeringen in veilige fietsinfrastructuur, als aanvulling op de besliste veralgemeende invoering van de fietsvergoeding (een federale maatregel), om het gebruik van de fiets aan te moedigen
- het verzamelen van data over fietsen coördineren op federaal niveau (aantal stallingen, fietsverkoop, fietsen en treinen) en op regionaal niveau (fietsbezit en verplaatsingsgedrag) om een beter zicht te krijgen op de vraag en om het infrastructuraanbod daarop af te stemmen
- om het aantal fietsdiefstallen te reduceren, kan een betere samenwerking worden opgezet rond het uitbouwen van de nodige veiligheidsinfrastructuur (regionaal) met behulp van de nodige data van fietsdiefstallen (federaal).
- een betere coördinatie van multimodale verbindingen tussen fietspaden en de trein.

[22] Op het vlak van samenwerking voegen de raden hieraan toe dat er positieve voorbeelden zijn op het gebied van mobiliteit, zoals:

- de interfederale *MaaS*-visie (Mobility as a Service)
- de invoering van het *My Bike*-register (centraal fietsregister om diefstal tegen te gaan).

e. Samenwerking op het gebied van energie

[23] De raden zijn van mening dat coördinatie tussen de verschillende beleidsniveaus essentieel is in de energiesector om de energie- en klimaatdoelstellingen te halen. Ook vragen ze om meer duidelijkheid voor de verschillende stakeholders (burgers, verenigingen, bedrijven, overheden, ...) over de agenda's van de beslissingen die de verschillende beleidsniveaus nemen om deze doelstellingen te bereiken..

[24] Ze dringen erop aan dat de federale en regionale regeringen een geïntegreerde visie en aanpak van het energiesysteem voorstellen. Dit veronderstelt dat ze de rol van verschillende energiebronnen, de behoeften aan ontwikkeling van netwerken, de rol van flexibiliteit (onder andere de energiegemeenschappen, ...) en opslag, alsook die van invoer moeten aangeven. Ze voegen eraan toe dat verschillende initiatieven reeds in het verleden plaatsvonden (ontwikkeling van een interfederaal energiepact, dialoog over de koolstofheffing, klimaattafels, ...), maar zijn van mening dat deze niet bevredigend waren, zowel wat het proces als de resultaten betreft.

[25] Ze vragen om de invoering van een gecoördineerd industrieel beleid op het vlak van energie.

[26] Ook het oplossen en voorkomen van energiearmoede vergt volgens de raden een gecoördineerd interfederaal beleid.

[27] De raden vinden dat het NEKP in het algemeen een gemeenschappelijke visie mist om zo de nodige infrastructuur uit te bouwen voor energietransport.

²⁴ Advies (2019a02) van de FRDO over het ontwerp van Nationaal Energie Klimaat Plan 2030 (NEKP), [36]

²⁵ Advies (2023a10) Rechtvaardige transitie: Grondstoffen en energie, [47]

[28] De raden zijn van mening dat een betere coördinatie tussen de verschillende beleidsniveaus noodzakelijk is voor het verlenen van vergunningen. Zo heeft de vertraging door vergunningsdiscussies rond de hoogspanningsprojecten Ventilus en Boucle du Hainaut bv. een impact op de door het federale niveau verhoopte snelle realisatie van offshore-windparken, maar kan die mogelijk ook de aansluitmogelijkheden van andere projecten hinderen.

[29] In die geest onderstrepen de raden bijvoorbeeld dat het aansluiten van federale overheidsgebouwen op regionale warmtenetten energie-efficiëntie verder kan bevorderen. Waar mogelijk kunnen energiegemeenschappen worden opgezet tussen lokale bewoners en federale overheidsgebouwen (gebouwen van Defensie, NMBS, Infrabel, ...). De installatie van zonnepanelen op deze gebouwen kan dan ook ten goede komen aan wie deelneemt aan deze energiegemeenschap.

Bijlage 1. Stemgerechtigde leden van de algemene vergadering die deelnamen aan de stemming over dit advies

Ledengroep	Stem VOOR	Stem TEGEN	ONTHOUDING	TOTAAL
Voorzitter en ondervoorzitters				
Patrick Dupriez	+			
Vanessa Biebel	+			
Arnaud Colligon	+			
Bert Vannetelbosch	+			
<i>Totaal op 4 met stemrecht</i>	4			4
NGO's voor milieubescherming				
Benjamin Clarysse	+			
<i>Totaal op 3 met stemrecht</i>	1			1
NGO's voor ontwikkelingssamenwerking				
Kiki Berkers	+			
Alba Saray Pérez Terán	+			
Nicolas Van Nuffel	+			
<i>Totaal op 3 met stemrecht</i>	3			3
Werknemersorganisaties				
Sacha Dierckx	+			
François Sana	+			
Thomas Vael	+			
Hadrien Vanoverbeke	+			
<i>Totaal op 6 met stemrecht</i>	4			4
Werkgeversorganisaties				
Piet Vanden Abeele	+			
Ineke De Bisschop	+			
<i>Totaal op 6 met stemrecht</i>	2			2
Jeugdorganisaties				
<i>Totaal op 2 met stemrecht</i>	0			0
TOTAAL van de stemmen op 24 met stemrecht	14			14

Bijlage 2. Vergaderingen voor de voorbereiding van dit advies

De Werkgroep Energie en Klimaat vergaderde op 5 en 16 februari 2024 om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 3. Personen die hebben meegewerkt aan de voorbereiding van dit advies

Voorzitter

- Marc Depoortere (FRDO)

Leden en hun vertegenwoordigers

- Kiki BERKERS (11.11.11)
- Sacha DIERCKX (ABVV)
- Bertrand GYSELYNCK (ENERGIA)
- Lola GRYFFROY (OXFAM)
- Jill KOCH (VBO)
- Maggi POPPE (VROUWENRAAD)
- François SANA (CSC)
- Bert STEVENS (BV-OECO)
- Koen STUYCK (WWF)
- Olivier VAN DER MAREN (FEB)
- Henk VAN HOOTEGEM (Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting)
- Piet VANDEN ABEELE (UNIZO)
- Hadrien VANOVERBEKE (CGSLB)
- Joost VENKEN (VERSO-NET)

Verontschuldigd

- Prof. Em. Jean-Pascal VAN YPERSELE (UCLouvain) – Voorzitter van de WG « Energie en klimaat » van de FRDO

Secretariaten

- Stefanie CORENS (MINARAAD)
- Fabrice DEHOUX (FRDO)
- Marc DEPOORTERE (FRDO)
- Julien MATHEYS (SERV)
- Céline MOUFFE (CRB)
- Chris SCHUURMANS (FRDO)
- Jan VERHEEKE (MINARAAD)